

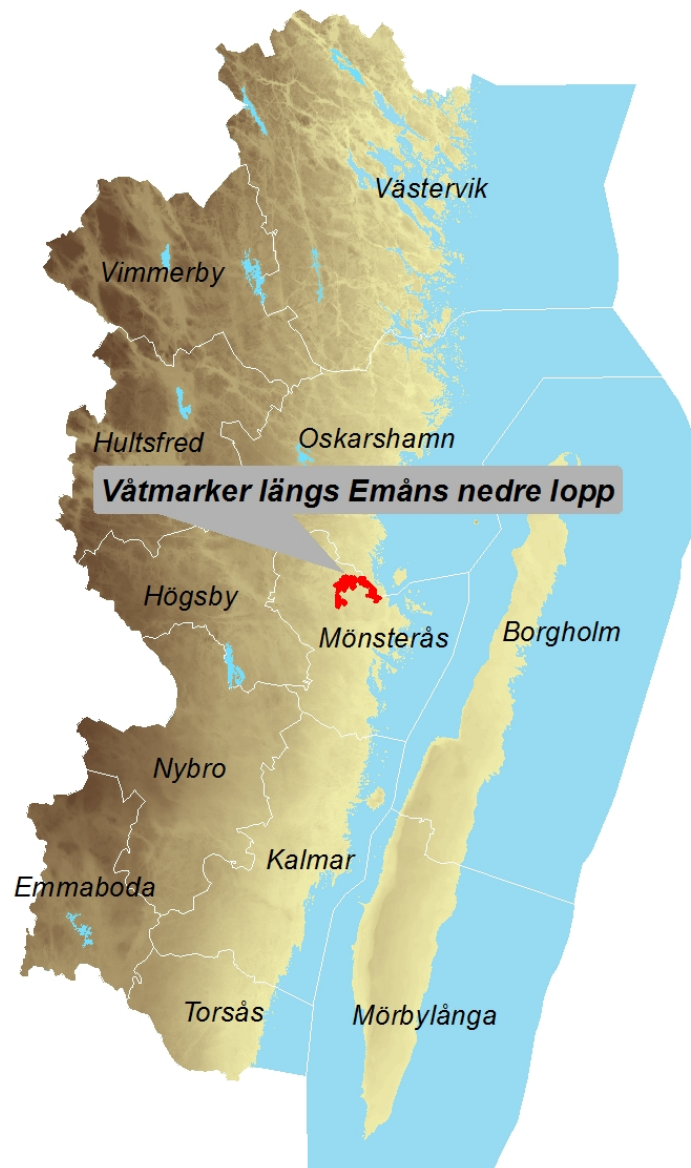

Länsstyrelsen
Kalmar län

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Våtmarker längs Emåns nedre lopp SE0330173

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper och arters utbredning i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0330173 Våtmarker längs Emåns nedre lopp

Kommun: Mönsterås/Oskarshamn

Områdets totala areal: 623,1 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-06-20

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-14

Markägarförhållanden:

Privat, skogsbolag, kommun, övrigt bolag

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 2002-01-01, regeringsbeslut M2000/1680/Na, pSCI: Nej, SCI: Nej, SAC: Nej

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

A038 - Sångsvan, *Cygnus cygnus*

A072 - Bivråk, *Pernis apivorus*

A081 - Brun kärrhök, *Circus aeruginosus*

A082 - Blå kärrhök, *Circus cyaneus*

A094 - Fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

A104 - Järpe, *Bonasa bonasia*

A108 - Tjäder, *Tetrao urogallus*

A122 - Kornknarr, *Crex crex*

A127 - Trana, *Grus grus*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

A217 - Sparvuggla, *Glaucidium passerinum*

A236 - Spillkråka, *Dryocopus martius*

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det

enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Syftet är att bevara områdets mosaik av våtmarker, skogsmiljöer och hävdade marker med dess skyddsvärda arter, t.ex. citronfläckad trollslända samt för den i området rika fågelfaunan, t. ex. spillkråka, järpe, tjäder, kornknarr, bivråk.

Motivering: Våtmarksdominerat område längs Emåns nedre dalgång. Området är dominerat av omfattande översvänningsområden (mader). I denna del av ån finns delområden har ett kvillsystem omgivna av lövskogsklädda stränder. Området hyser höga naturvärden gällande ornitologiska värden. Natura 2000-området är av riksintresse för naturvärden, är utpekad som Ramsarområde och ingår i myrskyddsplanen.

Prioriterade åtgärder:

- upprätthållande av hävd av våtmarker inklusive mader genom slåtter eller bete. Bete, slåtter och röjning av igenväxningsvegetation bedrivs enligt fastställda åtagandeplaner. När innevarande stödperiod upphör bör skötselavtalet förnyas, antingen genom en ny miljöersättningsperiod eller genom annat avtal.
- utredning görs av frågan om det finns jordbruksblock på våtmarker som inte är sökta i EU:s miljöersättning i det nya landsbygdsprogrammet som gäller från 2014. Dialog med lantbrukarna inleds ifall det finns marker som inte är sökta eller inte har godkänts som stödberättigande.
- fortsatt restaurering av betesmarker och slåtterängar på lämpliga marker. Hävd av våtmarker bedöms gynna fågellivet i området till Emåns nedre lopp.

Beskrivning av området

Området utgörs av ett våtmarksdominerat parti i Emåns nedre dalgång och omfattar stora översvänningsområden. Den breda och stillaflytande Emån omges av vidsträckta öppna vassar, mader, sumpkärr och ängar. De öppna områdena domineras ofta av grenrör, rörflen, vasstarr, trådstarr, blåtåtel, jättegroe och bladvass. På blötare delar växer arter som dybladbra, hästsvans, vattenblink, vattenmärke, sprängört, bäckbräsa och vattenfräne. Stundtals förgrenar sig ån i kvillar med forsande och strömmande vatten vilka omges av lövskogsförsedda stränder. Det omgivande landskapet har både ostörda sump- och svämskogar, topogena kärr och tallmossar med stark vildmarksprägel samt kulturpåverkade lövskogar, där skogsavverkningar förekommit och slåtter- och betesmarker. Höga botaniska, entomologiska och ornitologiska värden är knutna till området. Strandzonen är en viktig miljö och där växer hårklomossa, vilken Sverige har ett ansvar för i ett Europeiskt perspektiv. De varierande trädmiljöerna med rik förekomst av gamla grova träd och död ved hyser en mängd rödlistade arter. Särskilt rik är gruppen skalbaggar, men även lavar och svampar förekommer. Mosaiken av ängar, betesmarker, hållmarker, blandskog och våtmarker utmed Emån bedöms vara avgörande för både dagens och framtidens mångfald i området. Viktigt är att jord- och skogsbruk i området sker med hänsyn till de höga natur- och kulturvärdena.

Marker som årligen påverkas av översvämning har i äldre tider varit särskilt viktiga som våtslåttermarker. Många marknamn lever ännu kvar på dagens kartor som vittnar om de översvämmade markernas betydelse för slåtter, som till exempel Nerängarna och Berggölsängarna. Ännu på 1940-talet fanns ett 50-tal ängslador kvar i området i nära anslutning till de gamla slåttermaderna. Genom slåtter har dessa översvänningsmarker hållits öppna under långa tider, vilket delvis är en orsak till de höga naturvärden som nu finns utmed denna del av Emån. Engagemang från markägare har gjort att arealen hävdad mark återigen ökat inom området. Idag hävdas drygt 100 hektar genom madslåtter och lika mycket till genom bete. På

flera ställen har dämmen förekommit i Emån, bland annat förindustriell verksamhet med hjälp av vattenkraft, men även som metod för att fånga fisk. Detta kan också ha påverkat hur mycket Emån har översvämmat. Kvarvarande dämmen kan utgöra ett problem för vandrande fisk och på grund av regleringsförhållandena även för uppströms liggande våtmarksområden.

Natura 2000-området är av riksintresse för naturvärden, utpekad som Ramsarområde (Konventionen om våtmarker av internationell betydelse) och ingår i myrskyddsplanen. Delar av området är riksintresse för friluftsliv och kulturmiljö. Stora delar av lövskogsmiljöerna är också klassad som nyckelbiotop enligt Skogsvårdsstyrelsens kartering.

Natura 2000-området Våtmarker längs Emåns nedre lopp ansluter till följande Natura 2000-områden: Emåns vattensystem och Em.

Bevarandemål

Generella bevarandemål för området:

Skogsmiljöer

- Naturlig skogsdynamik, vilket omfattar störningar, t.ex. stormfällningar, översvämmningar, insektsangrepp och brand. (Landskapet kommer dock tillsvidare att kräva en aktiv skötsel som strävar mot att nå de effekter naturlig skogsdynamik innebär.)
- Skoglig kontinuitet där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning i trädsiktet.
- Förekomst av substrat för främst mossor, lavar och vedsvampar. Exempel på substrat är död ved, högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor, barkstrukturer m.m. av olika trädslag och nedbrytningsgrad.
- Gamla träd av olika trädslag (främst tall och asp).
- Brandrefugiala miljöer, t.ex. fuktigare granskogar, sumpskogar, raviner etc, förutsätter en buffertzona mot hyggen.
- Ostörd hydrologi i fr.a sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark (s.k. skogs/myrmosaiker).
- Populationerna hos de typiska arterna i naturtypen får inte minska påtagligt.
- Trädklädd betesmark hävdas genom bete.

Våtmarker

- Naturliga omgivning med intakta strandvåtmarker och strandskog.
- Naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden. Oreglerad vattenföring upprätthåller en stor variation gällande bottensubstrat, vegetation och strandstrukturer och därmed förutsättningar för naturligt förekommande arter.
- Fuktängar hävdas genom bete alternativt slåtter, samt röjning av igenväxningsvegetation.
- Vattendragen med slåtermader (fuktängar) har naturlig vattenregim.
- I myrar bibehålls de strukturer/formelement (ex. tuvor, höljor, kärrfönster, slukhål, dråg, gungflyn) som kan finnas. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar eller positiva förändringar som följd av en lyckad restaureringsåtgärd.

Vad kan påverka negativt

Observera att detta endast är några exempel på faktorer som kan skada områdets värden. Att en verksamhet är listad som ett tänkbart problem innebär inte att den är förbjuden. Vissa av verksamheterna kan omfattas av den tillståndsplikt som gäller om det finns risk för betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området. I andra fall är inte tillståndsplikten aktuell men behov kommer att finnas att följa upp det specifika problemet. För att få närmare besked om vad som gäller i ett enskilt fall kan det vara lämpligt att ta kontakt med berörd tillsynsmyndighet som är Länsstyrelsen eller vid skogsbruksåtgärder Skogsvårdsstyrelsen.

Följer man som enskild de allmänna hänsynsregler som läggs fast i vår lagstiftning (t.ex.

miljöbalken och skogsvårdslagen) så har man fullgjort även sina grundläggande krav på hänsyn till Natura 2000-området.

Verksamheter och företeelser som generellt kan påverka naturtyperna och arterna negativt

- Fördämningar, dikning eller andra avvattningsföretag som förändrar vattenföringen i området.
- Torvbrytning eller spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i våtmarkernas tillrinningsområde (inte hela Emåns avrinningsområde).
- Rationellt skogsbruk (inklusive avverkning, gallring, markavvattning och skyddsdikning) i våtmarkernas och sumpskogarnas tillrinningsområde samt längs vattendrag vilket kan orsaka ökad belastning av humusämnen, grumling och igenslamning av bottenvegetation och grunda bottnar. Körskador kan ha utdikande effekt.
- Upphörd, försvagad eller felaktig hävd i betesmarker och slåttermarker.
- Viltbete kan negativt påverka lövträdsföreningen om viltpopulationen blir för stor.
- Avverkning av kringliggande lövskogsområden leder till att olika Natura 2000-områden med likvärdiga naturtyper isoleras från varandra, vilket minskar spridningsmöjligheten för arter knutna till denna miljö.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och naturvårdsförvaltning av området.
- Markavvattning är generellt förbjudet i Kalmar län (11 kap 13-14 §§ miljöbalken).
- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller 100 meter från Emåns strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden till exempel uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller till exempel för byggnader som behövs för de areella näringarna eller verksamheter till vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken.

Förslag till bevarandeåtgärder för Våtmarker i Emåns nedre lopp

- Arbete med säkerställande genom formella områdesskydd och naturvårdsavtal, där så är lämpligt, samt frivilliga avsättningar och grön skogsplanering är viktiga instrument för att ge skydd och god bevarandeförutsättningar av särskilt viktiga strandskogar längs vattensystemet.
- Flera fuktängar och kärr hävdas genom slåtter och bete.
- De hävdade områdena omfattas i nuläget av miljöersättning för bevarande av betesmarker och slåtterängar. Bete, slåtter och röjning av igenväxningsvegetation bedrivs enligt fastställda åtgärdsplaner. När innevarande stödperiod träder ikraft (2014) ska skötselavtalet förnyas, antingen genom en ny miljöersättningsperiod eller genom annat avtal. Det nya landsbygdsprogrammet gäller från 2014.
- Fortsatt restaurering av betesmarker och slåtterängar på lämpliga marker för att gynna och stärka de ornitologiska värdena. Utredning görs av marker i området som inte har klassificerat sig till nuvarande miljöersättningsprogram i landsbygdsprogrammet från 2014.

Riktad information:

§ Riktade informationsinsatser för bättre hänsynstagande i skyddszoner mot vattendrag såväl i jord- som skogsbruket.

§ Information till allmänhet och aktörer inom mark- och vattenanvändningen om vattenknutna naturvärden (skyddszoner, stormusslor m.m.). Se t.ex. Skogsstyrelsens broschyr ”Skogsbruk vid vatten”.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljningsinsatser för detta Natura 2000-område kommer att framgå av den uppföljningsplansom kommer att tas fram.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**A038 - Sångsvan, *Cygnus cygnus***

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växlighet under vintersäsongen.

Arten kräver relativt ostörda områden under sin flyttning och övervintring.

Spridningsförmåga

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett mycket begränsat område runt boplatsen.

Sångsvanen blir könsmogen först vid 4 års ålder och fram till dess för de unga svanarna en ambulerande tillvaro i stora landskapsavsnitt.

Arten övervintrar i södra Sverige, Danmark och Nordsjöländerna.

Hotbild

Ingen uppenbar hotbild finns för närvarande.

Bevarandemål

Målbeskrivning för arter enligt fågeldirektivet

A038 *Cygnus cygnus*

Arten ska förekomma som en rastande art i området. Riktvärde för populationens storlek årligen kan inte anges.

Negativ påverkan

Det finns ingen känd hotbild för arten.

Bevarandeåtgärder

- Upprätthållande av hävd i fuktängarna inklusive maderna.
- Viktiga rastlokaler (>250 ind.) bör skyddas mot störande verksamhet och mot ingrepp som försvårar eller omintetgör rastning.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A072 - Bivråk, *Pernis apivorus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Bivråken häckar med de högsta tätheterna i högproduktiva skogsområden. I södra Sverige är den optimala miljön ett småbrutet blandskogslandskap i närheten av en sjö eller något vattendrag. Förekomsten av äldre och luckrika skogsbestånd, gärna omväxlande med naturbetesmarker och med ett stort inslag av bryn, gynnar förekomsten av getingar vars larver bivråken föder upp sina ungar med. Förekomst av äldre skog rik på lövträd och med närhet till fuktskog, kärr och andra våtmarker är fördelaktigt under försommaren då de gamla fåglarna till stor del livnär sig på småfågelungar (bl.a. trastar), men även av grodor och troligen till viss del även av humlelarver och -puppor. I äldre tid torde kombinationen av fuktskog, skogsbete och hagmarker ha utgjort mycket viktiga miljöer.

Andelen barrskogshäckningar ökar av lättförståeliga skäl norrut i landet. Bindningen till högproduktiva marker består emellertid, eller kanske rent av förstärks något i norra Sverige där arten oftast uppträder i anslutning till skogsimpediment på gammal jordbruksmark eller i rik ängsgranskog.

Spridningsförmåga

Aktivitetsområdena är normalt mycket stora; under försommaren födosöker de gamla fåglarna mestadels inne i skogarna inom en areal av cirka 25-50 km². Under senare delen av sommaren födosöker fåglarna över betydligt större ytor, i många fall upp emot eller över 100 km², varvid getingrika lokaler besöks av bivråkar från ett flertal revir.

Bivråken övervintrar i tropiska Västafrika, norr om Ekvatorn.

Hotbild

Ett all sämre utbud av insektsrika biotoper i dagens skogs- och jordbruksmarker har troligen medfört ett sämre utbud av sociala getingar, vars larver och puppor är en livsnödvändig föda för bivråkens ungar. Användandet av kemiska bekämpningsmedel i exempelvis jordbruket påverkar förekomsten av insekter negativt, vilket innebär ett sämre födotillgång för sociala getingar.

En allmän torrläggning av landskapet (markavvattning, dikningsrensning och skyddsdikning av skogsmark etc.) liksom omföring av lövträdsrika skogar till täta produktionsskogar av barrträd medför en försämrad förekomst av tättingar (trastar m.m.) och grodor, vilket sannolikt påverkar bivråken negativt (lägre täthet och sämre förutsättningar för bivråken att producera ägg).

Många lövrika skogsmiljöer består idag av igenväxande ängs- och hagmarker som nu sluter sig alltmer genom inväxt av gran, vilket minskar insekts- och fågelrikedomen.

Kraftigt överbete av klövvilt på lövträd i skogsmiljöer minskar exempelvis förekomsten av vårblommande sälg vilket påverkar födounderlaget för många humlor. Klövviltsbetet minskar även förekomsten av blommande örter vilket minskar insektstillgången och därmed födounderlaget för exempelvis sociala getingar.

En omfattande jakt på bl.a. bivråk försiggår i Medelhavsregionen där speciellt Malta är omtalad, men jakt förekommer även i Pyrenéerna i södra Frankrike.

Ingenting är känt om förhållandena i övervintringsområdet, där stora förändringar kan ha skett i biotoperna, användande av kemiska bekämpningsmedel samt jakt på fågel.

Bevarandemål

A072 Bivråk (*Pernis apivorus*)

Mål för natura 2000-området

- Natura 2000-området ska hysa lämpliga livsmiljöer för bivråk. Riktvärde för antal häckningar årligen kan inte anges.
- Lövskogsandelen bibehållas eller ökar.
- Öppningar och gläntor i skogen, som t.ex. gamla inägor, bibehålls. Vid eventuell restaurering bör luckiga och flerskiktade bestånd eftersträvas.

Negativ påverkan

Se hotbilden i den allmänna beskrivningen ovan.

Bevarandeåtgärder

- Lövskogsandelen bibehållas eller öka.
- Öppningar och gläntor i skogen, som t.ex. gamla inägor, bibehålls. Vid eventuell restaurering bör luckiga och flerskiktade bestånd eftersträvas.
- Gallring bör ej ske alls i sumpskogar och med stor försiktighet och eftertanke i framför allt lövskogsrika skogsbestånd eller i granbestånd av hög bonitet. Restaurering och återskapande av lövrika sumpskogar gynnar bivråken och ett stort antal andra arter från olika organismgrupper.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A081 - Brun kärrhök, *Circus aeruginosus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Bruna kärrhöken är starkt knuten till vassrika eutrofa slättsjöar, men finns även i andra typer av sjöar. En förutsättning för häckning är att det finns tillgång på tät gammalvass eller liknande vegetation att bygga boet i. Arten kräver tillgång på lämpliga bytesdjur vid häckningslokalen och i dess omgivning. Jaktutflykter över åkermark kan utsträckas åtskilliga kilometer från boplatsen. Födan utgörs av sorkar, grodor, fågelungar etc., ibland även ägg, fisk och kadaver.

Spridningsförmåga

Under häckningstiden jagar bruna kärrhöken över arealer i storleksordningen 10–30 km².

Arten övervintrar i Medelhavsländerna och i tropiska Afrika.

Hotbild

Den bruna kärrhöken har tidigare varit starkt drabbad av miljögifter, men sedan alkykvicksilverbetningen förbjöds 1966 och DDT-förbud infördes har situationen förbättrats högst avsevärt. För närvarande kan inga direkta hot anses föreligga mot brun kärrhök i Sverige.

Bevarandemål

A081 Brun kärrhök (*Circus aeruginosus*)

Mål för natura 2000-området

- Natura 2000-området fungerar som livsmiljö för flera par av brun kärrhök. Något riktvärde för antalet häckande par i området kan inte anges.

Negativ påverkan

Det föreligger inga direkta hot mot arten.

Bevarandeåtgärder

Vid planerad vasslåtter i grunda sjöar bör hänsyn tas till bl.a. brun kärrhök och rördrom, genom att spara tillräckligt stora områden med gammal vass. Arealen vass eller annan lämplig vegetation (kaveldun, videsnår, säv) bör ej understiga cirka 1 ha/par.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A082 - Blå kärrhök, *Circus cyaneus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Blå kärrhök bygger alltid sitt bo på marken i öppen terräng av olika karaktär; på myrar, hyggen, i kraftledningsgator, kärr eller på hedar, men även i vass samt i unga barrskogsplanteringar, i vide- eller björksnår eller t.o.m. i sädesfält. Födan utgörs av fåglar och smågnagare som den fångar i öppen terräng, allt ifrån hygge och myr till åker och äng.

Biotopvalet under övervintringen utgörs av öppna, trädfria marker som t.ex. åkrar, ängar, hedar, våtmarksområden.

Spridningsförmåga

Arten jagar under häckningstiden över arealer i storleksordningen 25-50 km².

De svenska blåhökarna övervintrar i Västeuropa från södra Skandinavien till

Medelhavsområdet. Ett mindre antal fåglar övervintrar i Nordafrika.

Hotbild

Den sydsvenska populationen av blå kärrhök drabbades hårt av kvicksilverkatastrofen under 1960-talet och försvann totalt från denna del av landet i och med att de häckande paren vid Hornborgasjön försvann vid mitten av 1990-talet p.g.a. sjörestaureringen. Orsaken till att blå kärrhöken ej återetablerat sig i Sydsverige efter det att biocidsituationen förbättrats är okänd.

I norra Sverige har den häckande populationen av blå kärrhök successivt minskat under senaste 15-20 åren. En tänkbar orsak till detta kan vara en försämrad tillgång på smågnagare.

Den kraftigt minskade arealen av naturliga, fasta gräsmarker under de senaste 100 åren har med stor sannolikhet minskat födoutbudet för blå kärrhöken.

Möjligen är blå kärrhöken utsatt för miljögiftspåverkan i övervintringsområdena i Västeuropa.

Arten skjuts dessutom illegalt i centrala och östra Europa, men omfattningen är okänd.

Bevarandemål

A082 Blå kärrhök (*Circus cyaneus*)

Mål för natura 2000-området

-I Natura 2000-området finns lämpliga livsmiljöer för blå kärrhök. Ett riktvärde för antalet häckande par i området kan inte anges. Arten ska förekomma i Emådalen under sträcktider.

Negativ påverkan

- Den kraftigt minskade arealen av naturliga, fasta gräsmarker under de senaste 100 åren har med stor sannolikhet minskat födoutbudet för blå kärrhöken.

Möjligen är blå kärrhöken utsatt för miljögiftspåverkan i övervintringsområdena i Västeuropa.

-Arten skjuts illegalt i centrala och östra Europa, men omfattningen är okänd.

Bevarandeåtgärder

- Övervakning av smågnagarpopulationernas utveckling kan ge värdefull information om födotillgången.

- Där häckning av blå kärrhök är känd, bör särskild hänsyn tas så att platserna inte störs i onödan av besökande människor. Eventuella vandringsleder bör inte anläggas närmare häckningsplatserna än 500 m. Røjningar av buskage, vass och annan växtlighet bör undvikas i omedelbar närhet av boplatsen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt.

A094 - Fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Fiskgjusen är helt beroende av tillgång till öppet vatten inom sitt hemområde (havsmiljö, insjöar, älvar, åar) eftersom födan nästan uteslutande består av fisk. Den fångar endast ytligt gående fisk, ned till maximalt en halv meters djup.

Fiskgjusen fiskar i såväl eutrofa som oligotrofa sjöar liksom i större vattendrag och i grundare kustområden. Jaktframgången kan dock minska avsevärt om vattnet är alltför grumligt. I områden med enbart oligotrofa sjöar kan sämre tillgång på fisk medföra lägre reproduktion bl.a. beroende på att gjusarna måste jaga över större arealer (längre bort från boplatsen).

Fiskgjusen är beroende av lämpliga träd för sitt bobygge. Det vanligaste trädslaget är tall ($\geq 90\%$) där det stora risboet byggs i toppen av plattkronade, kraftiga träd, så att utsikt fås över omgivningen. Enstaka bon kan placeras i kraftledningsstolpar, stora torn eller på stora stenar i sjöar och vattendrag.

Fiskgjusen är ofta störningskänslig vid boplatsen.

Spridningsförmåga

Fiskgjusen kan jaga upp till någon mil från boplatsen.

Flyttar mellan Sverige och Västafrika söder om Sahara.

Hotbild

Eftersom fiskgjusen ofta häckar vid stränder och på öar utgör närgången båttrafik, sportfiske, bad, kanoting etc. i boets omedelbara närhet ett hot.

Exponeringen för klorerade kolväten har minskat sedan 1970-talet då dessa miljögifter orsakade en ökad fosterdödlighet och sönderruvning av ägg på grund av skalförtunning.

Emellertid tillkommer nya typer av miljögifter i naturen vars effekter vi ännu vet litet om (t.ex. bromerade flamskyddsmedel)

Förurning av sjöar kan medföra sämre födotillgång samt en ökad exponering för giftiga metaller.

Skogsavverkning utan hänsyn till fiskgjusens boträäd eller presumtiva boträäd utgör en fara inom vissa områden, eftersom tillgången på lämpliga träd då minskar.

Bevarandemål

A094 Fiskgjuse (*Pandion haliaetus*)

Mål för natura 2000-området

-Natura 2000-området ska fungera som en god livsmiljö för fiskgjuse. Ett riktvärde för antalet häckande par i området är 2 par.

Negativ påverkan

- Eftersom fiskgjusen ofta häckar vid stränder och på öar utgör närgången båttrafik, sportfiske, bad, kanoting etc. i boets omedelbara närhet ett hot.

- Då nya miljögifter tillkommer i naturen med okända effekter, t. ex. bromerade flamskyddsmedel.

- Skogsavverkning utan hänsyn till fiskgjusens boträäd eller presumtiva boträäd utgör en fara inom vissa områden, eftersom tillgången på lämpliga träd då minskar.

Bevarandeåtgärder

- Att skydda fiskgjusens häckningsplatser genom naturvårdsavtal.

- Avverkning eller andra skogsbruksåtgärder bör ej tillåtas i närheten av häckningsplatserna,

speciellt inte under inledande delen av häckningssäsongen (aprilmaj).

Skogsbruket bör tillse att det kontinuerligt tillkommer nya lämpliga boträd. Detta innebär att vid avverkning av slutna skogsbestånd sparas grova, plattkronade tallar tillsammans med ett mindre antal träd strax intill (sittplats och skydd).

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A104 - Järpe, *Bonasa bonasia*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Järpen vill ha tät skog med föryngring av främst gran och med inblandning av al, björk och asp. Hög markfuktighet och förekomst av surdråg, alkärr och bäckar gynnar arten.

Lövträdsandelen i reviret bör överstiga 10% för att området skall accepteras.

En viktig och begränsad vinterfödoresurs är alknoppar, alhängen samt björkknopp, och i omedelbar anknytning till födan krävs dessutom skydd i form av grantätningar.

Järpen är mycket stationär året om inom sitt revir (2550 ha). När ett par har etablerat sig på en plats stannar de där så länge biotopen är intakt.

Liksom hos övriga skogshöns är god tillgång på insekter mycket viktig för kycklingarnas överlevnad.

Spridningsförmåga

Järpen är en extrem stannfågel inom sitt revir om 2550 ha. Ungfågelspridningen kan röra sig om i storleksordningen någon eller några km.

Hotbild

Något direkt hot mot artens fortlevnad i Sverige finns ej. Järpen missgynnas dock flerstädes p.g.a. ett intensivt och storskaligt skogsbruk och generellt sett torde arten ha minskat kraftigt under den senaste 40-årsperioden.

I starkt fragmenterade skogslandskap med isolerade lämpliga bestånd mindre än 25 ha saknas i allmänhet järpen.

Bevarandemål

A104 Järpe (*Bonasa bonasia*)

Mål för natura 2000-området

- Riktvärde för antalet häckande par i området kan inte anges
- Lövträdsandelen i biotoperna bör överstiga 10%

Negativ påverkan

Storskaligt och intensivt skogsbruk.

Fragmentering av skogslandskapet.

Bevarandeåtgärder

-Begränsningar av skogliga åtgärder i hela landskapsavsnitt kring häckningsplatser, inklusive åtgärder som kan påverka hydrologi. Förekomsten av skydd verkar i många aspekter vara en nyckelfråga och arten förekommer framför allt i täta skogsbestånd med själföryngring av gran. Gallring och röjning i dessa bestånd medför nästan undantagslöst att järpen försvinner och bör därför undvikas. Viktigt är också att lövträdsandelen samt andelen skogliga våtmarker höjs i våra svenska skogar.

-I Natura 2000-områden med förutsättningar för häckande järpe bör följande beaktas; täta barrskogsavsnitt i anslutning till surdråg, alkärr och liknande måste lämnas intakta och får ej dräneras. Endast i områden större än 25 ha och med en lövträdsandel (främst björk och al) överstigande 10% finns förutsättningar för järpen att etablera sig. Gallring bör ej ske i barrskog i anslutning till alkärr och andra lövträdsrika partier.

Bevarandetilstånd

Bevarandetilståndet är okänt.

A108 - Tjäder, Tetrao urogallus

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Tjädern kräver större sammanhängande skogsområden för att den skall finnas i livskraftiga bestånd. I dessa måste ett flertal villkor vara uppfyllda. Således kräver arten vintertid förekomst av äldre successionsfaser av talldominerade skogar (äter tallbarr och tallskott), medan den sommartid påträffas i mycket varierande marker, allt från gammal bärrik skog (bl.a. är blåbärris viktigt) som till nyupptagna hyggen. Förekomsten av våtmarker är en mycket betydelsefull faktor, då hönan under den tidiga våren till stor del livnär sig på späda skott av tuvull. Tillgången på proteinrika blad, blommor och frön bestämmer till stor del hönans möjlighet att producera ägg. Våtmarker är dessutom en viktig biotop för kycklingarna, som under de första levnadsveckorna livnär sig på insekter.

Sammanfattningsvis kan sägas att tjädern kräver stora sammanhängande skogsområden som innehåller en stor variation ifråga om successionsstadier och våtmarker (sumpskog, kärr och myr). Dessutom är arten starkt traditionsbunden till speciella lekplatser.

Spridningsförmåga

Tjädern är en stannfågel.

Arten rör sig normalt inom ett område i storleksordningen 25 km².

Hotbild

Totalt sett i Sverige finns ej något direkt hot mot artens fortlevnad. Tjädern har emellertid starkt missgynnats av det storskaliga skogsbruket, särskilt i södra och mellersta Sverige där betydande populationsnedgångar konstaterats. Det allvarligaste hotet i skogsbrukslandskapet är de förändringar som skett och fortfarande sker på landskapsnivå, t.ex. fragmentering och tillkomsten av stora arealer med monokulturer av tall och gran som aldrig tillåts bli biologiskt mogna.

Bevarandemål

A108 Tjäder (Tetrao urogallus)

Mål för natura 2000-området

-Området fungerar som livsmiljö för häckande tjäder. Habitatet bör innehålla tallskog, samt våtmarksområden eftersom dessa arter livnär sig på tallbarr, men också på tuvull, proteinrika skott och insekter (kycklingarna).

-Om spelplatser finns bör de lämnas orörda. Om åtgärder måste utföras, är det viktigt att kilar av äldre skog lämnas kvar in mot spelplatsens centrala delar

-Något riktvärde för antalet häckande par i området kan inte anges.

Negativ påverkan

Storskaligt skogsbruk med fragmentering av landskapet.

Bevarandeåtgärder

Skogsbrukets avverkningsplanering måste omfatta stora arealer (landskapsavsnitt) där hänsyn tas till att det alltid skall finnas en stor variation avseende ålderskategorier (allt ifrån biologiskt mogen skog till hyggen), att det alltid finns en viss andel blåbärrskog samt att våta/fuktiga partier (sumpskog, kärr, myr, bäckdråg) lämnas opåverkade. Äldre aspbestånd bör lämnas vid gallring, i hyggeskanter eller i anslutning till sparade skogsimpediment.

Tjäderspelplatser bör i möjligaste mån lämnas orörda. Om avverkning trots det måste genomföras är det angeläget att man lämnar kilar av äldre skog in mot lekens centrala delar.

Dikesrensning i skogsmark bör vara tillståndspliktig. Dikesrensning bör ej tillåtas i gamla, igenvuxna diken, där omkringliggande biotoper ändrat karaktär (t.ex. utvecklats till sumpskog).

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt.

A122 - Kornknarr, *Crex crex*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Artens viktigaste biotoper utgörs av fuktiga till våta, trädfria ängsmarker där växtligheten domineras av gräs- och starrarter, ofta tillsammans med andra fuktmarksarter som svärdsilja och kaveldun. Enstaka spridda buskar, häckar eller små vassruggar nyttjas av de revirhävdande hanarna. Arten förekommer även på odlad mark som klöverfält, betesvallar och sädesfält, förutsatt att marken inte är allt för väl-dränerad och att jordbruket är något så när småskaligt med rikligt utbud av impediment och kantzoner (öppna diken, örtrika kanter mot stengärdesgårdar eller åkerholmar samt fleråriga trädor och annan ej odlad mark i anslutning till sjöar, vattendrag och små kärr).

Spridningsförmåga

Arten hävdar revir och rör sig under häckningen inom ett område i storleksordningen 5-10 ha. Kornknarren övervintrar i centrala och östra Östafrika.

Hotbild

De allvarligaste hoten består av de kraftiga förändringar som har skett och fortfarande sker inom jordbruket. Dränering av våtmarker och fuktstråk har en starkt negativ inverkan på kornknarren, liksom annat som minskat den mosaikartade strukturen hos jordbrukslandskapet. En mycket viktig hotfaktor har varit ändrad teknik med mekaniserad och tidigare lagd slätter. Under senare tid har det utökade ensilageuttaget medfört ytterligare tidigare lagd slätter. På många platser sker detta redan i maj månad varvid ägg och ungar massakreras.

Bevarandemål

A122 Kornknarr (*Crex crex*)

Mål för natura 2000-området

-Natura 2000-området fungerar som livsmiljö för rastande och häckande kornknarr. Något riktvärde för antalet häckande och rastande par av arten kan inte anges.

Negativ påverkan

Dränering av våtmarker och fuktstråk. Minskad mosaikartad struktur i jordbrukslandskapet. Ett stort problem med bevarandet av kornknarr är den numera mycket tidiga slättern av ängsmark.

Bevarandeåtgärder

Senareläggning av slätter i närheten av platser där kornknarr förekommer. En bra åtgärd är att tillåta högvuxen vegetation (extensivt skötta ängsmarker) intill de ängsmarker som skall skördas där knarrarna kan få skydd under resten av häckningssäsongen. Vid slätter rekommenderas att man börjar slå i fältets centrala del och sedan rör sig ut mot fältets perifera delar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt (Enligt Artportalen är arten inte noterad i området på 2000-talet).

A127 - Trana, Grus grus

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Tranan häckar på sankt sjö- eller havsstränder, på våta myrmarker, på vattensjuka hyggen omgärdade av sumpskog, vid större slättsjöar, i öppna kärr, i sänkta sjöar och andra större eller mindre våtmarker. Ett gemensamt krav, oavsett val av habitat, är att tranorna har möjlighet att bygga boet oåtkomligt för marklevande rovdjur, dvs. alltid omgärdat av vatten.

Under häckningstid lever tranorna av rötter, skott och andra vegetabilier samt insekter, blötdjur, grodor, småfisk m.m.

Under höstflyttningen är ungarna beroende av föräldrarnas vägledning.

En stor andel av tranorna övervintrar i korkeksmarker i Spanien.

Spridningsförmåga

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen 1 km².

Tranan blir köns mogen vid 3-6 års ålder. Innan köns mognaden för ungt tranorna en kringflackande tillvaro och samlas ofta i stora flockar.

Övervintrar i Sydvästeuropa, främst i Spanien, men även i Portugal och Frankrike samt i Nordafrika.

Hotbild

För närvarande finns inget hot mot arten i Sverige. I det spanska övervintringsområdet finns däremot vissa hot, främst. avveckling av korkeksodlingar.

Bevarandemål

A 127 – Trana (Grus grus)

Mål för natura 2000-området

- Området fungerar som livsmiljö häckande och rastnade trana. Något riktvärde för antalet häckande par kan inte anges.

Negativ påverkan

Inget hot föreligger i dagsläget.

Bevarandeåtgärder

Eftersom tranan alltid bygger sitt bo vattenomflutet, måste vattenavledning/vattenståndssänkning i anslutning till häckningsområden undvikas helt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser.

För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras nå häckningsplatserna.

Spridningsförmåga

Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 km².

De nordiska fisktärnorna övervintrar huvudsakligen längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppssudden.

Hotbild

I innerskärgårdarna och större insjöar, t.ex. Mälaren, medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv stora störningar. Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner.

Lokalt kan förekomst av mink leda till att kolonier försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet.

Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandemål

A193 Fisktärna (*Sterna hirundo*)

Mål för natura 2000-området

-Arten ska häcka i området. Riktvärde för antalet häckande par i området kan inte anges.

Negativ påverkan

-Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner.

-Lokalt kan förekomst av mink leda till att kolonier försvinner.

Bevarandeåtgärder

- Aktiva åtgärder (röjning eller hävd) för att förhindra igenväxning i viktiga häckningsmiljöer kan vara aktuellt i vissa områden. Åtgärder för att förhindra förekomst av främst mink är positiva för arten.

-Lokaler med större kolonier (=25 par) bör beläggas med tillträdesförbud under häckningstid, t.ex. 15/4 – 31/7.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A217 - Sparvuggla, *Glaucidium passerinum*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Tillgång på lämpliga boplatser i form av gamla bohål från större hackspett eller tretåig hackspett.

Den optimala häckningsmiljön är gammal, flerskiktad grandominerad blandskog med rik förekomst av grova lövträd (främst asp, björk och al). Sparvugglan är dock flexibel i sitt val av häckningsplats och förekommer likaväl i naturskogsbestånd som i områden med en blandning av rena produktionsbestånd och hyggen, så länge lämpliga boträd finns att tillgå. I södra Sverige hittar man den ofta på gammal, igenväxande inägomark där den häckar i bestånd av äldre asp.

Tillgång på lämplig föda i form av gnagare och småfåglar.

Spridningsförmåga

Sparvugglan är i huvudsak en stannfågel. Vissa vintrar sker mer omfattande rörelser söderut.

Arten jagar över arealer i storleksordningen 1,5 km².

Hotbild

Eftersom sparvugglan är mycket flexibel i sitt boplatssval är det av allt att döma förekomsten av lämpliga bohål som är den mest begränsande faktorn. Det är oerhört viktigt att alla hålträd sparas på föreskrivet sätt.

Bevarandemål

A217 – Sparvuggla (*Glaucidium passerinum*)

Mål för natura 2000-området

- Området fungerar som livsmiljö för regelbunden häckning av sparvuggla. Det går dock inte att kvantifiera ett riktvärde för antalet häckande par i området.
- Andelen lövträd bör ej understiga 10% i barrskogsdominerade områden
- Förekomsten av lämpliga bohål ökar kontinuerligt i området.

Negativ påverkan

Förekomsten av lämpliga bohål som är den mest begränsande faktorn.

Bevarandeåtgärder

- Skogliga åtgärder på eller i anslutning till häckningsplatser måste regleras. Lövandelen i barrskogsdominerade områden måste öka, särskilt gäller det grova lövträd som inte får städas bort.
- Andelen vuxna lövträd ej understiga 10% i barrskogsdominerade landskapsavsnitt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt.

A236 - Spillkråka, *Dryocopus martius*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Tillgång på lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror. Födosöker ofta lågt i träd, på stubbar m.m., gärna i rotrotad gran efter hästmyror.

Tillgång på lämpliga häckningsplatser, främst i form av grov asp, tall eller bok. I södra och mellersta Sverige råder ingen uttalad brist på lämpliga häckningsträd, däremot kan tillräckligt grova stammar saknas i stora delar av Norrland där skogsbruket är mera intensivt och tillväxten sämre. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 cm för asp och 40 cm för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i Småland 115 år, Uppland 170 år, Dalarna 187 år och i Gästrikland 239 år.

Spillkråkan är något av en nyckelart i boreala och nemoboreala skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som ej själva förmår mejsla ut sitt bo.

Spridningsförmåga

Spillkråkan är en stannfågel som under sommarhalvåret i södra Sverige födosöker över arealer i storleksordningen 1001 000 ha. Vintertid rör sig arten över större områden. I Norrlands inland är artens hemområden troligen betydligt större än i södra Sverige.

Hotbild

Det största hotet mot spillkråkan är skogsbruket och näringens allt större krav på skogsråvara. Minskad lövandel, ökad granandel och mera homogena bestånd i södra och mellersta Sverige missgynnar arten.

Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar.

Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag.

Bevarandemål

A236 – Spillkråka (*Dryocopus martius*)

Mål för natura 2000-området

-Området fungerar so en god livsmiljö för arten. Det går inte att kvantifiera riktvärde för antalet häckande par i området.

-Tillgång på lämpliga häckningsplatser bibehålls eller ökar. Spillkråkan behöver grov asp eller tall med en stamdiameter som överstiga 30 i brösthöjd. Medelåldern för utnyttjade tallar i Småland är 115 år.

Negativ påverkan

Se stycket ovan med allmän beskrivning.

Bevarandeåtgärder

-Spillkråkan tillhör en grupp av arter vars framtida beståndsutveckling i mycket stort utsträckning styrs av skogsbrukets utveckling i Sverige. Äldre ogallrade lövskogsmiljöer är av mycket stort värde för den biologiska mångfalden.

-Det är även av stor vikt för spillkråkan och den biologiska mångfalden att det alltid finns en viss andel biologiskt mogen tall- och granskog (dvs. gammelskog), jämnt fördelat över skogslandskapet (helst $\geq 15\%$ av skogsmarksarealen).

- Naturvårdsbränning, dvs. bränning av produktiv skogsmark med mängder av träd

kvarlämnade (minst 50%, men gärna allt) gynnar bl.a. spillkråkan och flera andra hackspettsarter. Det är viktigt att de brända skogarna ej återplanteras med barr. Brandfälten ger på kort sikt en mycket rik insektstillgång och på längre sikt lövbrännor.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Tillgång på öppna marker (främst jordbruksmark, men även kalhyggen) med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier, t.ex. kortbetade gräsytor.

På jordbruksmark föredrar törnskatan en mosaik av betade och mindre hårt betade ytor där artdiversiteten för växter och insekter är hög.

Optimala hyggen för törnskatan karaktäriseras av hyggen utan fröträd och/eller högskärmar, d.v.s. den gamla typen av hyggen. Generellt får törnskatan fler ungar på hyggen än på jordbruksmark beroende på lägre predation. Törnskatan föredrar hyggen som planteras med gran. Dessa nyttjas till cirka 15 år efter planteringen. Från Dalarna och norrut är hyggen den viktigaste biotopen för törnskatan.

Spridningsförmåga

Arten hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 5 ha.

Törnskatan övervintrar i tropiska östra och södra Afrika.

Hotbild

Det största hotet är den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygderna, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet.

Törnskatan förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter. Enbart kortbetade marker är således inte optimala för törnskator.

Kraftig torka under en lång rad av år i övervintringsområdena i södra Afrika kan bidra till tillbakagången.

Bevarandemål

A338 Törnskata (*Lanius collurio*)

Mål för natura 2000-området

- Området innehåller en mångfald av goda livsmiljer för häckande törnskata. Det går inte kvantifiera det exakta riktvärdet för antal häckande par i området.

Negativ påverkan

Läs stycket ovan med allmän beskrivning.

Bevarandeåtgärder

- Regler behövs för markanvändning i lämpliga buskmarker, gällande betesdrift, röjningsintensitet m.m. Skötseln av naturbetesmarker måste styras så att även de faunistiska värdena tas till vara. Konkret innebär det bl.a. en mer balanserad syn på förekomst av buskar i naturliga fodermarker och mer rimliga krav när det gäller röjning av igenväxningsvegetation.
- Bevarande och skötsel av miljöer lämpliga för bl.a. törnskata, höksångare, ärtsångare, göktyta, hämpling och ortolansparv bör därför ges stor tyngd vid upprättandet av åtgärdsplaner inom ramen för jordbrukets miljöstöd.
- Naturvårdsbränning av stående skog som lämnas för fri utveckling skapar idealiska häckningsmiljöer för arten under åtminstone ett decennium från bränningstidpunkten.

Bevarandetilstånd

Bevarandetilståndet är gynnsamt.

Dokumentation

ArtDatabanken. Faktablad för rödlistade arter. www.artdatabanken.se

Fiskeriverket. Fiskeriverkets provfiskedatabaser.

Forslund, M (red). 1997. Natur i Östra Småland. Naturvårdsprogram för Kalmar län.

Länsstyrelsen i Kalmar län.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Naturvårdens riksintressen, Kalmar läns fastland. Meddelande 1989:06. Uppdaterade versioner finns på Länsstyrelsens hemsida. www.lansstyrelsen.se/kalmar.

Länsstyrelsen i Kalmar län. 1997. Meddelande 1997:01 Naturinventering i Emåns dalgång.

Länsstyrelsen i Kalmar län. 2006. Meddelande 2006:01 Vedlevande skalbaggar utmed Emån sträckan Hulten-Slätemo.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. 1999. Bedömningsgrunder för miljö kvalitet. Sjöar och vattendrag. Rapport 4913 Stockholm.

Naturvårdsverket. Sveriges Natura 2000-områden. Naturvårdsverkets hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket, 1996. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.

Naturvårdsverket. Våtmarksinventering inom fastlandsdelen av Kalmar län. Del 1 och 2 (utgiven 1984, rapport SNV PM 1787 och SNV PM 1788)

Naturvårdsverket. 2003. Bevarande av värdefulla naturmiljöer i och i anslutning till sjöar och vattendrag. rapport 5330.

Nyckelbiotopsinventeringen finns på Skogsstyrelsens hemsida: www.skogsstyrelsen.se. Klicka på Skogens pärlor.

Sumpskogsinventeringen finns på Skogsstyrelsens hemsida: www.skogsstyrelsen.se. Klicka på Skogens pärlor.

Opublicerat källmaterial

Åtgärdsplaner för EU:s miljöstöd

Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004

Bilagor

Förteckning över rödlistade arter påträffade i området

Objektskarta

Karta över Natura 2000-habitat i objektet

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
mal *	<i>Silurus glanis</i>	VU
lake	<i>Lota lota</i>	NT
flikros	<i>Rosa balsamica</i>	NT
dvärgjohannesört *	<i>Hypericum humifusum</i>	EN
lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT
grynig filtlav	<i>Peltigera collina</i>	NT
rosa skärelav	<i>Schismatomma pericleum</i>	NT
almlav	<i>Gyalecta ulmi</i>	VU
LAVAR		
blek kraterlav	<i>Gyalecta flotowii</i>	VU
MOSSOR		
hårklomossa *	<i>Dichelyma capillaceum</i>	NT
SKALBAGGAR		
	<i>Notolaemus unifasciatus</i>	VU
rödhsad vedsvampbagge	<i>Mycetophagus fulvicollis</i>	NT
ekgrenbock *	<i>Exocentrus adspersus</i>	NT
kragbock	<i>Anaesthetis testacea</i>	NT
svartspetsad rödrock	<i>Ampedus praeustus</i>	NT
rödhyon	<i>Pyrrhidium sanguineum</i>	NT
sexfläckig blombock	<i>Anoplodera sexguttata</i>	NT
orangebläckig brunbagge *	<i>Dircaea australis</i>	VU
större sågsvarthbagge	<i>Uloma culinaria</i>	NT
	<i>Trichonyx sulcicollis</i>	NT
svartfläckad rödrock	<i>Ampedus sanguinolentus</i>	NT
granbarkmögelbagge	<i>Enicmus planipennis</i>	NT
STORSVAMPAR		
tallticka	<i>Phellinus pini</i>	NT
ekticka	<i>Phellinus robustus</i>	NT

* =Åtgärdsprogram för arten finns/planeras

Rödlistekategorier:

RE - Försvunnen

CR - Akut hotad

EN - Starkt hotad

VU - Sårbar

NT - Missgynnad

DD - Kunskapsbrist

